

Tisková zpráva Státního zdravotního ústavu ke Světovému dni boje proti AIDS 2018

Praha 27. 11. 2018 výrazný dlouhodobý nárůst nových případů HIV v ČR zaznamenávaný od roku 2002 kulminoval v roce 2016 počtem 286 případů. V roce 2017 byl zaznamenán pokles o 32 případů na počet 254, tj. na úroveň nižší než v roce 2015. S očekáváním byl sledován vývoj záchytu nových případů v roce 2018. Za období leden až říjen roku 2018 bylo nově zjištěno 178 případů, což je o 40 méně než ve stejném období předchozího roku 2017. Stávající data naznačují, že celkový počet za rok 2018 bude zhruba na úrovni roku 2012. Velmi pravděpodobně se tudíž zastavil dlouhodobý trend nárůstu nových případů infekce HIV v ČR. Pokles byl zaznamenán zejména ve skupině mužů majících sex s muži, přesto se tato skupina i nadále dominantně podílí na přenosu HIV (66,9 % v roce 2018). Podíl heterosexuálně přenesených infekcí vzrostl na 27,0 % a podíl injekčních uživatelů drog zůstává nízký (1,7 %).

Mezi případy zachycenými za prvních 10 měsíců roku 2018 bylo 104 občanů ČR a 74 residentů (cizinců s dlouhodobým pobytem). Pokles se projevil u občanů ČR, zatímco počty zachycených residentů zhruba odpovídají úrovni dvou předchozích let. V důsledku toho dosáhl podíl residentů v roce 2018 úrovně 41,6 %.

Kumulativně bylo zachyceno za celou dobu sledování 3338 případů, z toho bylo 814 residentů. Podíl HIV pozitivních residentů z celkového počtu cizinců s dlouhodobým pobytem v ČR (cca 480000) je násobně vyšší než podíl HIV pozitivních mezi občany ČR. Residenti proto představují skupinu s výrazným rizikem.

Výrazný pokles počtu případů v letech 2017 a 2018 nejpravděpodobněji souvisí se změnou mezinárodních i národních doporučení, jež požadují, aby léčba byla zahájována co nejdříve po zjištění HIV positivity. Infekčnost úspěšně léčených pacientů zásadním způsobem klesá a tím se snižuje možnost přenosu HIV infekce v populaci. Podíl léčených pacientů z počtu pacientů v péči výrazně narůstal ze 78,1% v roce 2015 na 86,4% v r. 2016, 91,6% v r. 2017 a 95,4% v r. 2018.

Data o výskytu HIV v roce 2018

Mezi případy HIV nově diagnostikovanými v letošním roce je **158 mužů a 20 (11,2 %) žen**. Průměrný věk nově zjištěných byl 37,4 roku, s věkovým rozpětím od 20 do 69 let. Při zjištění HIV infekce bylo 113 (63,5 %) infikovaných v asymptomatickém stadiu, 28 (15,7 %) ve stadiu akutní infekce a pozdní záchyty představuje 10 (5,6 %) nemocných ve stadiu symptomatickém non-AIDS a zejména 27 (15,2 %) s onemocněním AIDS. Podíl pozdních záchytů letos poprvé v poslední dekádě přesáhl 20 %.

Dohromady tři pětiny nových případů uvádí obvyklé **bydliště** v Praze (53,9 %) nebo ve Středočeském kraji (6,7 %), což odpovídá dlouhodobým trendům.

Z 218 nových případů HIV infekce v roce 2018 bylo 74 **rezidentů** (41,6 %) pocházejících zejména z Ukrajiny (18), Slovenska (13) a Ruska (7). Pouze 11 rezidentů bylo z mimoevropských zemí. Podíl rezidentů se v posledních letech dlouhodobě pohyboval na úrovni 25-30 %, letos je výrazně vyšší.

V ČR stále dominuje **přenos infekce HIV sexuální cestou** (93,8 % případů v deseti měsících roku 2018), přitom 119 (66,9 %) nových případů bylo zjištěno u mužů majících sex s muži (z nich 3 byli rovněž injekčními uživateli drog, ale sexuální přenos se u nich jeví jako pravděpodobnější). K heterosexuálnímu přenosu infekce došlo u 27,0 % nových případů, a to 28 mužů a 20 žen. Podíl **přenosu prostřednictvím injekčního užívání drog** je v ČR na rozdíl od přenosu sexuálního i nadále nízký (3 osoby, tj. 1,7 % v roce 2018). Ojedinelý 1 případ nozokomiálního přenosu (0,6 %) se týká cizince s dlouhodobým pobytem, k jehož nákaze došlo před mnoha lety mimo území ČR. U 7 (3,9 %) infikovaných zůstal způsob přenosu zatím neobjasněn.

Stále trvá nepříznivý trend vysokého výskytu dalších sledovaných **sexuálně přenosných infekcí** u HIV pozitivních. V roce 2017 bylo u nich nově zjištěno 128 případů syfilis, 106 případů kapavky a 29 případů lymfogranuloma venereum, a to v naprosté většině u mužů majících sex s muži. U syfilis převažuje časná infekce, která je z hlediska rizika přenosu na další sexuální partnery nejnebezpečnější. U 46 (35,9 %) mužů se syfilis se jedná o reinfekci, což představuje výrazně vyšší výskyt reinfekcí než v ostatní populaci.

Při **povinném skríninku dárců** krve nebo plazmy byly v roce 2018 zjištěny 4 případy HIV infekce. **Skrínink gravidních žen** nově zachytil 3 HIV pozitivní ženy.

Bylo zjištěno 28 nových případů **onemocnění AIDS** (12 u občanů ČR, 16 u rezidentů), z toho naprostá většina (27) u pacientů s HIV pozitivitou prokázanou nově až v roce 2018. Bylo zaznamenáno 13 úmrtí pacientů ve stadiu AIDS (v průměrném věku 43,3 roku) a 8 úmrtí nemocných s HIV z jiné příčiny (v průměrném věku 45,3 roku).

Kromě dosud uvedených počtů bylo 11 nových případů HIV zjištěno u **cizinců s krátkodobým pobytem** v ČR (z toho 4 z Evropy, 4 z Afriky, 3 ze střední a jižní Ameriky).

Kumulativní data od roku 1985

V období od zahájení sledování infekcí HIV, tj. od 1.10.1985 do 31.10.2018 bylo v ČR celkově zjištěno 3338 případů HIV pozitivitu u občanů ČR (2524) a rezidentů (814), z toho bylo 2872 (86,0 %) mužů a 466 (14,0 %) žen. U 625 z nich (510 mužů, 115 žen) došlo k rozvinutí onemocnění AIDS. Z 3338 pacientů již zemřelo 426 (12,8 %), přičemž 297 úmrtí bylo ve stadiu AIDS (47,5 % ze všech nemocných s AIDS) a 129 z jiné příčiny.

Preventivní aktivity

SZÚ se v boji proti HIV/AIDS věnuje jak primární, tak sekundární prevenci. V oblasti primární prevence, která je zacílena na zdravou populaci, realizuje SZÚ celorepublikově nejrozšířenější interaktivní program Hrou proti AIDS, kterým bylo osloveno do poloviny listopadu 2018 přes 7 000 žáků převážně z 8. a 9. tříd. Dále SZÚ realizuje přednášky na téma HIV/AIDS, které jsou určeny žákům základních a středních škol. Mezi další aktivity patří vzdělávání pedagogů v rámci Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. SZÚ dlouhodobě provozuje bezplatnou informační linku Národní linka AIDS pomocí (800 144 444), jež ročně zodpoví více než 1000 dotazů, další pak odpovídá v rámci internetové anonymní poradny.

Aktivity sekundární prevence jsou zaměřeny na zjištění HIV pozitivitu a zahrnují zejména před- a potestové poradenství a testování, které je nabízeno jako v anonymním tak ve jmenném režimu. Státní zdravotní ústav spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi v oblasti mobilního testování na HIV. Největší kampaň na podporu testování představuje Evropský týden testování na HIV a žloutenky, který právě probíhá. V letošním ročníku konaném od 23. do 30. listopadu je testování nabízeno na 83 místech ve všech krajích České republiky.

V oblasti výzkumu koordinuje SZÚ behaviorální studii zaměřenou na sexuální chování mužů majících sex s muži, jejímž cílem je zjistit aktuální problémy a navrhnout účinná opatření ve vztahu k problematice HIV. V současnosti také probíhá pilotní studie využití testů určených pro sebetestování infekce HIV.

Státní zdravotní ústav významně podporuje instituce i nevládní organizace v České republice svou ediční činností.

Všechny uvedené aktivity byly podpořeny z finančních prostředků MZ ČR buď formou projektu z dotačního titulu Národní program řešení problematiky HIV/AIDS nebo účelově vázanými prostředky.

Mezinárodní aktivity

Na úseku mezinárodní spolupráce spolupracuje Státní zdravotní ústav s Evropskou komisí, Evropským centrem pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC), UNAIDS a dalšími organizacemi podle aktuální potřeby, tak jak vyplývá z mezinárodních závazků.

Kontakty:

RNDr. Vratislav Němeček, CSc., vedoucí Národní referenční laboratoře pro HIV/AIDS, Státní zdravotní ústav

Kontakt: vratislav.nemecek@szu.cz

RNDr. Marek Malý, CSc., vedoucí oddělení biostatistiky, Státní zdravotní ústav

Kontakt: marek.maly@szu.cz

MUDr. Hana Zákoucká, vedoucí oddělení sexuálně přenosných infekcí, Státní zdravotní ústav

Kontakt: hana.zakoucka@szu.cz

MUDr. Anna Kubátová, manažerka Národního programu HIV/AIDS v ČR, Státní zdravotní ústav

Kontakt: anna.kubatova@szu.cz